

Prædiken til juleaften i Coppet d.24.12.2020.

I år, tror jeg, at vi er mange herinde, der på en sær bagvendt måde føler en særlig taknemmelighed. Det er som om coronaen med alt, hvad den har medført af forfærdelige ting, også har fået os til at se på og påskønne det, vi har at være taknemmelige over. Vi er ikke syge, vi bor i et land, hvor vi i fred og med glæde kan samles nogle få og fejre jul sammen. Vi kan være bekymrede for de af vore kære, som vi ikke kan være sammen med, men vi lever under forhold, hvor der bliver taget hånd om de syge, skrøbelige og svage.

Det betyder jo ikke, at hvert menneske ikke har sit at kæmpe med, det betyder ikke, at der ikke er sorg, savn og tung hjertesorg i nogle hjem. Men det betyder meget, at vi ikke er på flugt fra sult, nød, krig og elendighed - vi er ikke i en situation, hvor der ingen udvej er for os og for dem, vi holder af.

Den 14. dec. havde FNs flygtningehøjkommissariat 70 års jubilæum. Højkommissæren Filippo Grandi havde et stort ønske, nemlig at han og hans knap 18.000 medarbejdere måtte blive overflødige. Det er der ikke noget der ser ud til, at de bliver. 1% af verdens befolkning er flygtninge eller internt fordrevne, aldrig har der været så mange mennesker på flugt som i år.

2020 har været et år, hvor der er sket så mange ting, som vi ikke i vores vildeste fantasi havde forestillet os kunne ske. USA's tidligere præsident Bill Clinton sagde for år tilbage: "Tyranner pas på! Hvis nogen kommer efter uskyldige civile for at dræbe dem pga. deres race, deres etniske baggrund, eller deres politiske eller religiøse overbevisning, og det er i vores magt at stoppe det, vil vi stoppe det".

De ord føles som sagt i en fjern fortid, for det er som om verdenssamfundet har givet op. Det er som om, at det vi troede, nemlig at diktatorerne ville opføre sig civiliseret pga. verdenssamfundets pres, simpelthen har vist sig

at være løgn. Vi er vel alle mere eller mindre chokerede over, at der ligesom ikke længere er et aktivt, humanitært verdenssamfund, der fungerer som verdens overjeg. Flygtningestrømmene er uendelige i Afrika, det er som om ingen kan eller vil stoppe det, og så dør som altid først de skrøbelige, de udsatte, de forsvarsløse og de uskyldige.

Det er ind i den situation, at vi skal høre den forunderlige fortælling om julenatten i Betlehem, hvor Gud gav sig til kende i sin sønderrevne verden.

Den fortælling holder os fast på menneskeligheden som det vigtigste værn mod had, forråelse og lukkethed.

Julens evangelium er beretningen om, at Gud selv blev menneske for at minde os om, at mennesket er helligt. Det menneske, jeg selv er blevet, men allervigtigst mit medmenneske, er helligt. Vi er alle hellige, godt nok for en stor del af tiden tåber, fordi vi elsker så lidt og så sparsommeligt. Men vi har alle, tror jeg, den hellige længsel i os efter at høre til og høre sammen i et varmt fællesskab. Vi bærer alle menneskeligheden i os, og det er jo derfor vi kender den, genkender den, når den blomstrer, hvor vi mindst venter det.

Nu skal I forestille jer en herredsret langt oppe i Sverige for over 100 år siden. I dommersædet øverst i lokalet sidder den gamle herredsdommer, en høj, kraftig bygget mand med brede og grove ansigtstræk. Han har hele dagen taget sig af alle menneskelige udtryk for smålige uenigheder, vidnesbyrd om folks stridslyst, ubarmhjertighed og grådighed. Hans sind er fuld af dysterhed.

Da kommer han til én af dagens sidste sager, der handler om børnebidrag. Sagsøgeren er en fattig husmandsdatter og sagsøgte en gift mand. Han påstår at hun med urette og kun for egen vindings skyld har sagsøgt ham. Han erkender, at hun har været ansat på hans gård, men nægter at have haft et forhold til hende. Hun har imidlertid fastholdt sit krav, og nu er den sagsøgte gifte mand blevet pålagt at forsvare sig ved at aflægge ed, hvis han ikke vil dømmes til at betale bidrag.

Så nu står de ved siden af hinanden foran dommersædet. Hun er meget ung, bange og græder af generthed, iklædt sort tøj, der slet ikke passer hende. Han er en flot mand omkring de 40, man kan se på ham, at han er velhavende og hele hans holdning virker overbevisende, han er ikke det mindste forlegen, hvorimod hun slet ikke løfter blikket.

Den gifte mand graver et brev frem fra præsten, i hvilket der står, at den sagsøgte kender betydningen og vægten af at aflægge ed, og dommeren spørger ham nu, om han er parat til at aflægge ed. Og han siger frimodigt ja. Da giver det et sæt i den unge pige, hun må have hørt forkert, han kan ikke have sagt ja!

Hun ser bibelen blive båret ind og er kun opfyldt af én tanke: det må han ikke, dommeren må hindre ham i det, han er en klog mand, tænker hun, han må da vide, at jeg aldrig ville anklage en gift mand, hvis ikke det var sandt, at han er far til barnet.

Dommeren læser præstens brev flere gange og indskærper overfor manden risikoen ved at sværge falsk. Den gifte mand ser med ro og ærbødighed på dommeren, der nu skrider til handling. Den unge pige står fuldstændig forstenet og kan ikke tro, hvad der er ved at ske. Det er altså hans mening at nedkalde den evige fordømmelse over sig, hun ved jo godt, at han vil sværge sig fri for hustruens skyld. Men selv om han skulle få det svært med hende, så burde han da ikke af den grund kaste sin sjæls salighed bort. Den falske ed, forekommer det hende, er den frygteligste synd af alle.

Den gifte mand har nu lagt sin hånd på bibelen, dommeren begynder at sige eden højt og tydeligt, og den gifte mand er begyndt at sige den efter. Men lige da han er begyndt, styrter hun hen til bordet, kaster hans hånd til side og river bibelen til sig. Han må ikke sværge sin sjæl bort. Han må ikke.

Retsbetjenten skynder sig hen for at tage bibelen fra hende, men hun vil ikke give slip: "Du må ikke aflægge ed", råber hun – "du må ikke".

Der bliver røre i salen, de tilstedeværende maser sig op mod dommersædet, domsmændene rejser sig, da råber dommeren højt og vredt: "Stille".

Og folk bliver stående ubevægelige.

"Hvad går der af dig? Hvad gør du med bibelen" spørger dommeren den unge pige med hård og streng stemme.

"Han må ikke aflægge ed!"

"Betyder det så meget for dig at vinde sagen?" spørger dommeren skarpt

"Jeg opgiver sagen", siger hun højt, "jeg vil ikke tvinge ham til at sværge".

"Hvad råber du op om", spørger dommeren, "er du gået fra forstanden?"

Så ser hun dommeren lige ind i øjnene:

"Jeg opgiver sagen. Han er far til barnet. Men jeg holder stadig af ham. Jeg vil ikke have, at han sværger falsk".

Rank og beslutsom står hun foran dommeren og i lang tid tager han ikke øjnene fra hende. Mens han betragter hende, sker der en stor forandring med ham. Alt det misfornøjede, der var i hans træk, forsvinder, og det store grove ansigt bliver kønt af den smukkeste bevægelse. Se nu bare, tænker dommeren, se nu her, sådan er mine egne. Jeg skal ikke forarge mig over dem, når der er så megen kærlighed og gudsfrygt hos én af de ringeste.

Han får tårer i øjnene og kaster et blik på folk i salen, der alle ser intenst på pigen. Og han ser et skær over deres ansigter, som om de havde set noget meget smukt, der fremkaldte glæde helt ind i sjælen.

Sådan får Selma Lagerlöf, for hendes fortælling er det, illustreret noget af det allervigtigste ved menneskelighed, nemlig at når mennesker ofrer sig for andre mennesker og selvforglemmende giver sig selv hinsides fornuft og gustne overlæg, så bliver mennesket helt, og det heler medmennesket.

Selma Lagerlöf peger for os på, hvad det er ved mennesket, der gør det helligt.

Juleevangeliet begynder i legendens hellige nat, hvor mødet mellem det fjerne og det nære finder sted.

Men Jesu livshistorie bevæger sig ud af legendens hellige rum og ind i vores grumt realistiske verden, en verden, hvor det ender med, at han og med ham menneskeligheden forrådes, svigtes og korsfæstes. Hvis det var det sidste, der var sket ham, var juleevangeliet aldrig blevet fortalt. Men påskemorgens lys skinner bagved juleevangeliet. Gud lod Jesus stå op fra de døde for at fortælle os, at nok er kærligheden, menneskeligheden skrøbelig og udsat i verden, men den er den stærkeste livsmagt der findes og den vil aldrig gå til grunde, heller ikke når vi oplever det sådan.

Derfor vil vi også på denne juleaften – trods alt der truer- lade os fylde af glæde og håb for verden og alt vort.

Til sidst:

I Brødremenigheden i Christiansfeld har de en meget smuk skik som afslutning på deres julegudstjeneste. Mens menigheden synger, uddeler de tidligere konfirmander til de mindre børn levende lys, omvundet med grønt glanspapir, klippet og flettet, så det ligner gran. Tanken er, at børnene bærer det tændte lys hjem, tænder juletræets lys med det og bringer dermed julens lys med hjem fra gudstjenesten.

Så bær lyset fra krybben, lyset fra Kristi menneskelighed med jer hjem nu, og lad der tændes lys i hjerte, sjæl og sind.

Amen